CHƯƠNG TRÌNH ĐỊA PHƯƠNG
(phần Văn và Tập làm văn)

I – MỤC TIÊU CẦN ĐẠT

Giúp HS :

– Nắm được một số truyện kể dân gian hoặc sinh hoạt văn hoá dân gian địa phương, nơi mình sinh sống.

– Biết liên hệ và so sánh với phần văn học dân gian đã học trong *Ngữ văn 6*, tập một để thấy sự giống nhau và khác nhau của hai bộ phận văn học dân gian này.

II – NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

1. Chương trình THCS mới lần này dành một số tiết giới thiệu nội dung địa phương với mục đích :

a) Liên hệ chặt chẽ những kiến thức đã học được với những hiểu biết về quê hương và văn học, văn hoá quê hương. Khai thác, bổ sung và phát huy vốn hiểu biết về văn học địa phương, làm phong phú và sáng tỏ thêm cho chương trình chính khoá.

b) Gắn kết những kiến thức HS đã học được trong nhà trường với những vấn đề đang đặt ra cho toàn bộ cộng đồng (dân tộc và nhân loại) cũng như cho mỗi địa phương, nơi các em đang sinh sống.

c) Từ đó giúp HS hiểu biết và hoà nhập hơn với môi trường mà mình đang sống, có ý thức tìm hiểu, góp phần giữ gìn và bảo vệ các giá trị văn hoá (tinh thần, vật chất) của quê hương. Cũng từ đó giáo dục lòng tự hào về quê hương, xứ sở của mình.

2. Khái niệm *địa phương* cần được hiểu một cách rộng rãi. Địa phương là thôn xã cụ thể, nhưng cũng có thể là huyện, thị, tỉnh, thành phố thậm chí là các vùng, miền lớn hơn. Vì thế, GV tuỳ vào hoàn cảnh cụ thể của địa phương nơi mình công tác để xây dựng nội dung cho bài học này một cách phù hợp và thuận tiện cho việc giảng dạy. Nếu thấy ngay tại thôn, xóm mình có những nội dung *cần khai thác* và *đáng khai thác* thì tốt nhất, nếu không có thì mở rộng ra tìm trong phạm vi địa phương lớn hơn để thực hiện bài giảng.

3. Tuy nội dung chương trình địa phương phụ thuộc vào tình hình cụ thể của mỗi địa phương khác nhau, nhưng không có nghĩa là thích dạy gì cũng được. Các nội dung địa phương phải gắn chặt với các vấn đề, các nội dung đã học trong chương trình chính khoá của mỗi lớp, mỗi cấp học và góp phần bổ sung, làm phong phú, sáng tỏ hơn, sâu sắc hơn cho các nội dung chính khoá. Như thế, khi khai thác những nội dung địa phương cũng cần phải chọn lọc những gì tiêu biểu, phù hợp, trình bày một cách nhuần nhuyễn, tránh áp đặt, gượng ép, dung tục,... phản tác dụng giáo dục. Chính vì thế cần xem xét toàn bộ các nội dung lớn của chương trình chính khoá, sau đó mới lựa chọn một vài nội dung có liên quan nhiều đến địa phương để tiến hành xây dựng bài giảng.

4. Nội dung lớn có liên quan nhiều đến các địa phương trong chương trình *Ngữ văn 6*, tập một là phần truyện dân gian với bốn thể loại chính : *truyền thuyết, truyện cổ tích, truyện cười* và *truyện ngụ ngôn* (thơ ca và sân khấu dân gian học ở lớp 7). SGK đã nêu lên phương hướng giúp HS chuẩn bị tìm hiểu ở nhà theo hai hướng :

a) Khai thác, tìm hiểu các truyện dân gian địa phương ở những thể loại đã học.

b) Mở rộng việc tìm hiểu vốn văn hoá dân gian mang màu sắc địa phương, một mặt để diện khai thác rộng hơn, GV dễ tìm hiểu, khai thác hơn, mặt khác cũng là một cách bổ sung thêm vấn đề văn hoá dân gian chưa được học nhiều trong chương trình chính khoá.

5. Về cách thức tiến hành : Do tính chất và mục đích của nội dung học tập nên chương trình này có thể rất khác nhau, phong phú và đa dạng. Những hướng dẫn ở sách này chỉ là những gợi ý chung nhất. Các địa phương hoàn toàn tự lựa chọn và xác định cho mình những nội dung và cách thức học tập phù hợp. Tuy khuyến khích tất cả các đơn vị nhà trường phát huy sự sáng tạo trong vận dụng, khai thác nội dung học tập này, nhưng cũng cần có tổ chức, chỉ đạo của các cơ quan chuyên môn. Trước hết là các GV trong tổ, nhóm trao đổi với nhau,

sau đó xin ý kiến rộng hơn ở cấp cao hơn, những cơ quan chỉ đạo chuyên môn ở các huyện, thị, thành phố hay Sở Giáo dục và Đào tạo các tỉnh. Nội dung này cũng nên trao đổi và xin ý kiến từ đầu năm để có thời gian chuẩn bị cho việc thực hiện vào cuối học kì I và cuối năm học.

III – TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC

Nếu nội dung địa phương là các hoạt động văn hoá truyền thống, thì nên kết hợp với giờ ngoại khoá hoặc hoạt động ngoài giờ lên lớp để tổ chức cho HS đi xem các lễ hội như : *chọi gà, chọi trâu, đánh đu, ném còn, hát quan họ, đấu vật,* ... thành buổi tham quan. Nếu không có điều kiện và không phù hợp về thời điểm, thời gian thì nên tổ chức giới thiệu các nội dung trên bằng băng hình vi-đi-ô. Nếu không phải là nội dung trên, thì có thể tiến hành bài học theo tiến trình sau :

Hoạt động 1. Nêu mục đích, yêu cầu, nội dung và ý nghĩa của bài học chương trình địa phương.

(Xem mục 1, phần II – *Những điều cần lưu ý* ở trên.)

Hoạt động 2. Hướng dẫn HS trao đổi ở nhóm. GV nêu yêu cầu, chia nhóm trao đổi theo các vấn đề đã nêu trong phần chuẩn bị bài ở nhà của SGK (xem nội dung trong SGK).

Hoạt động 3. Yêu cầu HS đại diện cho các nhóm trình bày kết quả trao đổi.

Chú ý lựa chọn cả ba hình thức đã nêu trong SGK :

– Kể miệng ;

– Đọc diễn cảm văn bản truyện đã sưu tầm ;

– Biểu diễn hoặc giới thiệu trò chơi dân gian.

Hoạt động 4. Tổng kết và đánh giá kết quả giờ học chương trình địa phương :

– Những nội dung văn học, văn hoá dân gian địa phương đặc sắc cần lưu ý, những vẻ đẹp hình thức độc đáo của các tác phẩm này.

– Nhận xét, đánh giá về ý thức và kết quả học tập của một số HS tiêu biểu.

– Rút ra bài học chung khi học tập chương trình Ngữ văn địa phương.